

DAGSINS MEINING

Tolin trívst

Tað fer ikki vika, at tað ikki verður skipað fyri eini ella aðrari ráðstevnu her á landi. Í gjár lat upp ein slik og tann fyrsta av sínum slag. Jarðfrøðissavnið, sum arbeiðir við tí jarðbunda økinum, Føroya undirgrund, hevur tikið stig til eina áhugaverda og kanska eisini spennandi ráðstevnu, har ljóskastarin av álv-ara verður settur á jarðfrøðina í føroysku undirgrundini. Hóast vísindin og tóknin eru framkomin, so er sama undirgrund framvegis sera jomfrúulig. Tjúkku basaltfláirnar, sum leggja oman á einum stórum parti av okkara undirgrund, gera, at vit vita rætt og slætt ikki, hvat goymir seg har.

Tað er m.a. fyri at loysa hesa og mangar aðrar gátur, at meira enn 100 útlendskir og føroysir granskarar, vísindamenn og oljufólk annars hava sett hvørjum øðrum stevnu í Norðurlandahúsinum. Hóast endamálið er at leggja fram fagligt tilfar, metingar og úrslit, sum skulu fortelja okkum meira um ein part av okkara landi, sum vit vita ov lítið um, so er greitt, at veruliga endamálið er at skapa áhuga fyri leiting eftir kolvetni og her ikki minst í sambandi við 2. út-bjóðing, sum verður í næstum.

Tað má sigast at vera sera flott og gott klárað, tá fleiri enn 100 útlendskir granskarar og oljufólk velja at brúka tíð og orku til slíka ráðstevnu, og ikki minst, nú fleiri av okkum halda, at har møguliga einki er at fara eftir í undirgrundini. Tað má væl hava nakað við góða timing og annars eitt áhugavert framtíðar leiðtøki at gera, hóast alt ikki sær so bjart út. Tí sum ein av oddamonnum sigur við Blaðið, so liggur ein stórur partur av landgrunninum og bið-ar eftir oljufeløgnum. Stórir strukturar hómast og við einum miðvísium innsatsi og eitt sindur av hepní eisini, so kunnu oljufelag fáa bingo – jackpot á Fø-oyaøkinum. Hinvegin eru eisini røddir frammi, sum vísa á, at alt er ikki so lovandi. Stór óvísna ræður, og váðin er ovurstórur. Men vilja feløginu brúka tíð og orku, so fara tey komandi tvey áriní at vera avger-andi fyri, hvat framtíðin hevur at bjóða uppá.

Um somu tíð verður so ein áhugaverdur brunnur boraður í grannalagnum. Hann kann koma at seta gongd á gassútbýgging á Atlantsmótinum. Og um stutta tíð verður farið undir at bora tveir aðrar áhugaverdar brunnar við markið. So hóast dvala-støðu á okkara øki kann elefantarnir verða vaktur í næstu framtíð, antin hann ella teir finnast á bretsk-um øki ella væl fjaldir undir okkara basalti. Vit ynskja stigtakarum og luttakarum á ráðstevnuni góða byr og góða eydna við at loysa basaltgátt og mangar aðrar jarðfrøðiligar knútar. Tolin trívst, men hvussu leingi!

Hjálp til umheimin

Sonni Jacobsen

Sørvági

Seinastu dagarnar hevur verið nógv frammi um hjálp føroyinga - ella held-ur - væntandi hjálp føroy-inga til umheimin - tá verð-ur sjálvandi hugsa um hjálp til fátæk lond. Eg havi verið millum teirra, sum hava hildið, at okkara hjálp til neyðstødd fólk er alt ov lítil. Seinasta ár var hon smb. almennum upplýsing-um, 300.000 kr. Samanber-andi kunnu vita siga, at fyri eitt land sum Føroyar svar-ar hetta nøkulunda til, tá ein gevur einum smábarni eina fimmkrónu.

Hetta er tað vit alt í alt unna einum svøltandi heimi í eitt heilt ár!

Tíverri er hetta orðaskift-ið fari av spórinum seinastu dagarnar, nú øll onnur mál hava verið hongd upp í hetta mál. Um vit ikki gera dit og dat í Føroyum - ja, so skulu vit heldur ikki geva neyðhjálp! Eg havi alla vírðing fyri teimum, sum stríðast fyri sínum ser-áhugamálum - tað er gott at vit hava slík fólk - slíkar eldsálir - og tey eiga alt rós uppiborið. Trupulleikin er bara tann, at fólk, sum stríðast fyri ávísari sök hava lyndi at fáa tað vit rópa “tunnillssjón”, t.v.s. tey siggja alt frá sjónarmiði-num, sum víðkemur teirra sermáli og gloyma ella yvirsiggja heildina. Eg eri vitandi um, at nógvir føroy-ingar eru við í hjálpararb-eiði - takk fá! Gud fyri tað! Men almennu Føroyar skulu eisini hjálpa!

Eitt er vist, skulu vit biða við at geva neyðhjálp til alt er vorði perfekt heima hjá

okkum sjálvum, til øll liva í sús og dús, til tunnill er til hvørja oyggi og til hvørja bygd, og til øll eru so rík, at eingin veit, hvat hann ella hon skulu gera við pengar-nar og allan vælstandin - til vit hava nátt tí utopiska samfelagnum - ja, so fara vit ongantíð at veita neyð-hjálp.

Ein politikari er settur til at siggja myndina í stórum perspektivi, t.v.s. at taka alla heildina við og ikki at hava “tunnillssjón”. Vit skulu útbýggja okkara sjúkriverk við skynsemi og vit skulu hjálpa okkara veiku við skynsemi. Ótal-ligar milliónir eru spændar inn í almenna sektorin sein-astu áriní, so figgjarliga er hesin sektorur bólgnður upp. Vit hava eisini sæð frukt av hesum. Fólk liva longri enn tey gjørdur fyrr, fólk hava generelt eitt betri liv enn tey høvdu fyrr, fólk verða lekt ella hjálpt fyri fleiri og fleiri sjúkur o.s.fr. - vit skulu ikki vera so svartskygd, at vit skulu pá-standa - sum summi gera, at einki er komi burtur úr. Vit gera eina rúgvu her heima, vit lata stóran part av figgjarlógini til alla handa hjálp her heima - møguliga býti av hesum pengum kundi verið betri? tað veit eg ikki. Spurning-urin er bara, hava vit sæð “Lasarus”, sum liggur og

svøltar, bløðir og doyrt beint uttanfyri dynnar???

“Men tað var ein ríkur

maður; og hann klæddi seg í skalak og finasta lín og livdi hvønn dag í fagnaði og góðgæti. Og tað var ein fátækur, nevndur Lasarus, sum var lagdur fyri dyr hansara, fullur í sárum og hann tráði eftir at mettast av molunum, sum fullu av borðinum hjá hinum ríka...” (Luk. 16. 19 -21). Tíverri vildi hesin ríki ikki hjálpa - og tað fekk avleiðingar, sig-ur søgan... Henda søga Jesu-sar visir Guds vilja og Guds hjartalag. Vit hava ábyrgdina av hesum heimi - vit skulu gera okkara fyri at gera heimin til eitt betri stað. Tað eru so mong sum rópa: Gud er óndur - Gud ger einki o.s.fr. Sannlekin er tann, at tað eru vit sum eru ónd! Tað eru vit sum hava ábyrgdina av hesum heimi! Vit eru “vín-garðs-menninir”, sum Jesus eisini tosar um í øðrum líknlsi.

Tað er nokk av mati, nokk av klæðum, nokk av peng-um til í heiminum - tað er býti tað er galið við - og tá tosi eg ikki um kommun-ismu. Tað eru mangir mát-ar at hjálpa heiminum upp á, bæði stórpolitiskt og pri-vat. Stórpolitiskt at hjálpa til at skapa demokratisk víðurskifti allastaðni í heiminum, sosialar skipan-ir og arbeidssplass, eisini har kunnu vit gera okkara litlu ávirkan galdandi. Pri-vat at hjálpa við tí ein kann, at stuðla góðum hjálparfel-agsskapum o.s.fr. Ein dag kemur vín-garðsharrin at skoða, hvussu “vín-garðs-menninir” hava røkta vín-garðin, tá skal hvør fáa løn eftir sínum verki. Tað verð-ur ikki kraft av nøkrum, at

gera meira enn ein megnar, men at gera tað ein megnar - tað verður kraft!

Skulu almennu Føroyar, sum hóast alt hevur væl av pengum um hendi, bara hjálpa okkara egnu? Tað hava verið røddir frammi, sum siga hetta.

Hvat við Lasarus? Las-a-rus, sum liggur við fótur okkara og bløðir? Adrir siggja hann dag og dagliga í fjølmiðlunum - við okkara egnu eygum tá vit eru burt-uri í londum og ferðast. Skulu vit bara ganga fram-við og halda fyri eygu og fyri oyru og bert hugsa um okkum og okkara? Afrika bløðir og doyrt! Adrir heimspartar og mong fólkasløg bløða og doyggja! Vit kunnu gera ein mun. At siga, at okkara hjálp nyttar so lítið er ikki rætt. 7 milliónir, sum skotið er upp at geva, kunnu, um tær verða rætt givnar og beindar á rættar hendur - gera stórverk! “...hann trá-di eftir at mettast av mol-unum, sum fullu av borði-num hjá hinum ríka...” Hetta ger nútíðar “Lasarus” framvegis... lótið okkum ikki gloyma tað!

Tá vit lata hjálp, eiga vit at hugsa yvir, hvussu henda hjálp verður latin. Ikki at vit skulu hava vinning, men at hjálpa fyri at hjálpa. Hjálp til sjálvhjálp er tað, sum gevur mest av sær í seinna enda, men onnur akutt hjálp er eisini neyðug mangastaðni. Vónandi fara okkara politikarar ikki at hava “tunnillssjón” men at taka undir við hesum frá-likka uppskoti løgmaður al-ment kom fram við fyri kortum. Hetta er ein góð byrjan.

VIÐMERKINGAR

Varðveiting av útvarps- og sjónvarpstilfari

Mortan Hentze

mortan@hotmail.com

Fyrispurningur frá Olav Enomoto
Í februar í ár, setti Olav Enomoto, lögtingsmaður, Jógvan á Lakjuni landsstýrismanni í mentamálum fylgjandi fyrispurning:

- Hevur landsstýrið nakra ítøkiliga ætlan um, hvussu mentanarlíga virði, sum liggur á goymslu á ymiskum bandasøvnum her á landi, kann varðveitast?
- Um landsstýrið hevur slíkar ætlanir, nær kann so røknað við, at tær verða settar í verk?
- Eru metingar gjørdar av, hvat tilikt arbeiði fer at kosta?
- Metir landsstýrismaður-in, at trygðin í verandi goymsluhølum til al-menn ljóð- og AV-bond er nøktandi?
- Um ikki, hvørji stig ætla landsstýrismaðurin so at taka fyri at bøta um trygdina?
- Ætla landsstýrismaðurin at bera so í bandi, at stovnar, ið framleiða út-varps- og sjónvarpssend-ingar, fáa álagt við lóg, at teir skulu hava og røkja eitt bandasavn?
- Um ikki, ætla lands-stýrismaðurin so at bera so í bandi, at Føroya landsbókasavn ella ann-ar stovnur skal fáa álagt at varðveita útvarps- og sjónvarpssendingar?

upphæddir, sum siga um-leið, hvussu nógv ÚF og SVF meta at tað fer at kosta at varðveita teirra tilfar. Eg havi varhugan av at bæði mentamálaráðharrin og stovnarnir gjøgnumgang-andi hava hug at blanda hugtøkini, at varðveita og tað at bjarga tilfari. At bjarga og at varðveita eru hvørt sitt, hetta vendi eg aft-ur til seinni í greinini.
Í svarinum sæst eisini, at sum nú er, eru eingi goymsluhøli í landinum skikkað til at goyma ljóð- og AV-bond. Mentamála-ráðharrin gevur heldur einki boð uppá, hvussu hes-in trupulleikin verður loyst-ur.

Mentamálaráðharrin sig-ur í sínum aftursvari til Olaf Enomoto, at tá ið kringvarpslógin verður endurskodað, skal tað við lóg áleggjast stovnumum, ið framleiða sjónvarps- og útvarpssendingar, at røkja eitt bandasavn. Hvat tað, at røkja eitt bandasavn innib-er verður tianverri ikki út-greinað nærrí, útsøgnin er einkisigandi í sær sjálvari.

Varandi varðveiting

Olaf Enomoto spyr eisini hvørji stig mentamálaráð-harrin ætla at taka fyri at bøta um trygdina á sovnum-um og um landsstýrismaður-in ætla at bera so í bandi, at Føroya landsbókasavn ella annar stovnur skal fáa álagt at varðveita útvarps- og sjónvarpssendingar?

Jógvan á Lakjuni svarar: “Eg skilji spurningin so-leiðis, at hann fyrst og fremst snýr seg um tilfarið hjá ÚF og hjá SvF. Her er í fyrsta lagi talan um tann mest átrokandi tórvin og í øðrum lagi er talan um, hvussu á besta og tryggasta hátt verður funnið fram til eina varandi loysn á varð-veitingarspurninginum. Mentamálráðið hevur um-røtt spurningin um varð-veitingina av bandasøvnum-um hjá ÚF og SvF við leiðslurnar á hesum stovn-um. Spurningurin hvørt eitt framtíðar føroyskt miðla-savn eigur at leggjast til Føroya landsbókasavn er ikki heilt einfaldur at svara. Nevnast kann, at avvarð-

andi stovnar hvør í sínum lagi hava áhugaverd hug-skot um, hvussu vit best loysa henda spurning. Av viðkomandi stovnum er tað bert Landsbókasavnið, ið mælir til at uppgávan verð-ur løgd til stovnin. Áðrenn eg taki endaliga støðu til henda spurning, ætli eg mær at koma á tal við av-varðandi stovnar og saman við leiðslunum í felag um-røða hetta málið. Síðan fari eg at seta ein arbeiðsbólk við umboðum fyri hesar stovnar og møguliga øðrum sakkønum við. Bólkurin skal so koma við uppskoti um, hvussuleiðis vit best finna fram til eina haldgóða loysn á spurninginum um eina varandi varðveiting av tí mentanararvi, sum er til skjals í bandasøvnumum hjá teimum stovnum, ið eg her havi umrøtt. “

Tað er sera gleðiligt, at man í Mentamálaráðnum enn einaferð er farin at hugsað um eina varandi loysn á varðveitingarspur-ninginum.

Men í omanfyrirstandandi sitati eru tað tó nøkur víðurskifti, sum undra meg. Hvi umrøðir Mentamála-ráðið spurningin um var-andi loysn á varðveitingar-spurninginum við ÚF og SvF ?

Hvørjar fyritreytir hava hesir stovnarnir, tá ið met-ast skal um slík víðurskifti? Er hugsanin hjá Ment-a-málaráðnum, at ÚF og SvF skulu gerast almenn varð-veitingarsøvn? Hvussu við Rás 2, Lindini, Rás Tørs-havn og øðrum framtíðar-rásum, skulu allar í hvør-jum sínum lagi agera varð-veitingarsøvn?

Landsstýrismaðurin sigur eisini: “Spurningurin hvørt eitt framtíðar føroyskt miðlasavn eigur at leggjast til Føroya landsbókasavn er ikki heilt einfaldur at svara. Nevnast kann, at avvarð-andi stovnar hvør í sínum lagi hava áhugaverd hug-skot um, hvussu vit best loysa henda spurning. Av viðkomandi stovnum er tað bert Landsbókasavnið, ið mælir til at uppgávan verð-ur løgd til stovnin.”

Eg spyrji aftur, hvørjar fyritreytir hava hesir stovn-arnir at meta um eitt miðla-

savn eigur at leggjast til Føroya landsbókasavn ella ikki ? Mær vitandi hava hvørki ÚF ella SvF fólk, ið hava ognað sær førleika til at meta um slík víðurskifti. Sum áður nevnt er tað mun-ur á at bjarga og at varð-veita tilfari og eg haldi at man hevur hug, at blanda hugtøkini. Eg ivist ikki í at bæði ÚF og SvF hava fólk, sum í ávisan mun hava tøkniligan førleika at bjarga tilfari, sum er um at farast. Hinvegin má man gera sær greitt at Føroya landsbóka-savn hevur førleikan og royndirnar tá tað kemur til varandi varveiting og tað hava hinir stovnarnir ikki.

Spurningurin um hvørt eitt framtíðar føroyskt miðlasavn eigur at leggjast til Føroya landsbókasavn er tí ikki heilt men sera ein-faldur, at svara. Serliga um ein hevur eitt sindur av kunneleika um, hvussu grannalond okkara, sum eru slóðbrótarar á hesum økinum, hava loyst somu varðveitingarspurningar. Í grannalondum okkara eru tað tjóðbókasøvnini, sum hava fingið álagt hesa upp-gávuna og tað verður stað-fest í lógnum um avhend-ing av skyldueintøkum (tvs. lóg sum sigur, at td. ÚF og SVF skulu lata eitt eintak av øllum teirra sendingum

til Landsbókasavnið) og ikki í kringvarpslógini, sum tað letur til at Mentamála-ráðharrin ætla. Høvuðs-grundin til at lóggávan á økinum verður løgd undir lógina um avhending av skyldueintøkum og ikki kringvarpslógina er, at man fyr alt í verðini ikki ynskir, at miðlastovnarnir hvør í sínum lagi skulu gerast varðveitingarsøvn.

Aðrar grundir til at Landsbókasavnið eigur at verða avhendingarbóka-savn fyri hetta tilfarið eru, at man ikki eigur at gloyma týðningin av at tilfarið verður skrásett av útbúnum fákfólki og gjørt atgeingi-ligt hjá t.d. granskarum,

eitt framtíðar føroyskt miðlasavn eigur at leggjast til Føroya landsbókasavn er tí ikki heilt men sera ein-faldur, at svara. Serliga um ein hevur eitt sindur av kunneleika um, hvussu grannalond okkara, sum eru slóðbrótarar á hesum økinum, hava loyst somu varðveitingarspurningar. Í grannalondum okkara eru tað tjóðbókasøvnini, sum hava fingið álagt hesa upp-gávuna og tað verður stað-fest í lógnum um avhend-ing av skyldueintøkum (tvs. lóg sum sigur, at td. ÚF og SVF skulu lata eitt eintak av øllum teirra sendingum

Alt gott um ÚF og SvF og tað er gleðiligt, at hesir stovnarnir hava áhuga í málinum, men tann, ið ger sær tann ómak at seta seg inn í hesi serligu varð-veitslu víðurskiftini upp-dagar alt fyri eitt, at tað eru nógvar og tungar grund-gevingar fyri at just Lands-bókasavnið og ikki hesir stovnarnir skulu hava ábyrgd av varðveitingini.

Tað kemst ikki av ongum, at grannar okkara hava valt just hesa loysnina.

Arbeiðsbólkur og sakkon

Mentamálaráðharrin sigur at enda:

“Áðrenn eg taki endaliga støðu til henda spurning, ætli eg mær at koma á tal við avvarðandi stovnar og saman við leiðslunum í fel-ag umrøða hetta málið. Síð-an fari eg at seta ein arbeiðsbólk við umboðum fyri hesar stovnar og møgu-liga øðrum sakkønum við.”

Hetta ljóðar skilagott og eg haldi at man avgiørt skal venda sær til stovnar og fólk við veruligum sak-kunnleika um hesi víður-skiftini. Eg vildi mælt arb-eiðsbólkinum til, m.a. at vitja Statsbiblioteket í Ár-hus í Danmark og Norska tjóðbókasavnið í Mo í Rana. Har kann man ognað sær kunneleika um, hvussu tveir av næstu grannum okkara hava loyst spurning-in um varandi varðveiting av útvarps- og sjónvarpstil-fari.

Fyri tann, ið ynskir at seta seg inn í hesi víður-skifti er rúgvusmikið tilfar tøkt bæði á alnótini og í bókum..

Her eru nakrar online keldur um varðveiting av útvarps- og sjónvarpstilfari:

Pliktavleveringsloven (Noreg)
Online: http://www.pliktavlevering.no

Kringkastning (Noreg)
Online: http://www.nb.no/html/kringkasting.html

Verneplan for norske lydfestinger og Verneplan for levende bilder (Noreg)
Online:http://www.nb.no/html/lyd-_og_bildearkivet.html

Lag om pliktexemplar av dokument (Svøriki)
Online:http://www.kb.se/Ple/sfs.htm

Statens ljud- och bildarkiv (Svøriki)
Online: http://www.ljudochbildarkivet.se/

Udredning om bevaring af kulturarven / Kulturministeriet 2003 (Danmark)
Online: http://kum.inforce.dk/graphics/kum/downloads/publikationer/bevaring_af_kulturarven.pdf

55 mio. kroner til sikring af kulturarven (Danmark)
(Har stendur m.a.: ...elektroniske formidlere som f.eks. radio-, tv- og netmedier bliver omfattet af pligtaflevering)
http://www.ekstrabladet.dk/VisArtikel.isap?PageID=243493

Sosialurin

Sosialurin

Stovnaður: 1927

Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller

jan@sosialurin.fo

Blaðstjóri: Eiríkur Lindenskov

eirikur@sosialurin.fo

Figgjarleiðari: Jákup Mørk

jakup@sosialurin.fo

Marknaðardeild: lysing@sosialurin.fo

Jonhard Hammer jonhard@sosialurin.fo

Durita Simonsen durita@sosialurin.fo

Gudny Langgaard gudny@sosialurin.fo

Finnbjørg Nattestad

finnbjorg@sosialurin.fo

Sosialurin

Blaðfólk:

Áki Bertholfsen aki@sosialurin.fo

Eyðun Klakstein eydun@sosialurin.fo

Edvard Joensen edvard@sosialurin.fo

Vilmund Jacobsen vilmund@sosialurin.fo

Solby Eliassen solby@sosialurin.fo

Dagfinn Olsen dagfinn@sosialurin.fo

Magnus Gunnarsson maggi@sosialurin.fo

Páll Holm Johannesen pall@sosialurin.fo

Heini í Skorini heini@sosialurin.fo

Rúna Sivertsen runa@sosialurin.fo

Terji Nielsen terji@sosialurin.fo

Anna V. Ellingsgaard anna@sosialurin.fo

Eydna Skaale eydna@sosialurin.fo

Hans Kárasen Mikkelsen

hans@sosialurin.fo

Ítróttur:

Jákup Mørk jakup@sosialurin.fo

Terji Nielsen terji@sosialurin.fo

Myndamenn:

Álvur Haraldsen alvur@sosialurin.fo

Jens Kristian Vang jens@sosialurin.fo

Sosialurin í Norðoyggjum:

Postmoga 231

Nósoyar Pálsgota 1, 700 Klaksvík

tel. 458686 fax 458687

e-post: klaksvik@sosialurin.fo

Sosialurin í Suðuroy:

tel. 375364 fax 375464

tel. 220727

e-post: aki@sosialurin.fo

e-post: dagfinn@sosialurin.fo

Sosialurin í Eysturoy:

Postmoga 143, Saltangará

tel. 447820 fax 449520

tel. 228909

e-post: vilmund@sosialurin.fo

Sosialurin í Vágum:

360 Sandavágur

tel. 333820, 220507 fax 333720

e-post: edvard@sosialurin.fo

e-post: vagar@sosialurin.fo

Uppseting/prent:

Uppseting: Hestprent

Prent: Prentmiðstaðin

Útgevni:

Sp/Í Sosialurin

Avgreiðsla:

Mán.-frí. 8-16

Argjavegur 26,

Tel. 341800, Fax 341801

Postadressa:

Postboks 76, 110 Tórshavn

E-mail:

post@sosialurin.fo

lysing@sosialurin.fo